

RECORDANT SEGIMON SERRALLONGA amb els llibres *Llibre d'Amic* i *Cants d'Abelone*, de Joan Vinyoli, i *Les Irreals Omegues*, de J.V. Foix, comentats per Jordi Cornudella, Manel Carbonell i Jaume Coll.

Bona tarda. Sens dubte, tots els que som aquí compartim la necessitat d'homenatjar Segimon Serrallonga i, alhora, altres dos grans poetes, Foix i Vinyoli. Amb tots tres, i cadascun a la seva manera, la més noble tradició universal es fa paraula.

Fa anys, arran de la publicació del segon llibre de Segimon Serrallonga, *Poesia (1950-1975)*, vaig dir que la característica de la seva poesia era «la capacitat de copsar el concret i d'expressar la joia que se'n desprèn. I això com? Captant en el cas particular, en l'esclat d'una presència que s'imposa de sobte, la concreció única i incomparable d'allò que se sol anomenar l'abstracte i el general». Voldria, ara, insistir en això. Certament, aquesta capacitat, neix d'una sensibilitat si es pot dir amb un terme massa carregat de supòsits i pressupòsits com ara «innata». Però amb això no n'hi ha prou, no és exclusiva d'uns quants afortunats. I, tanmateix, esdevé exclusiva d'alguns si i quan ha pres forma a còpia d'estudi i d'exercicis fins a dominar-ne la tècnica. La tècnica que en el fons és tota art, apresada en llargues hores, pacients i atents, dedicades a cercar i escoltar «veus fortes» per dir-ho amb un vers d'un poema titulat «Recerca del foc» (vegeu, S. Serrallonga, *Sempre voldré voler*, Antologia (poesia, prosa, assaig, entrevistes, Castelló de la Plana, 2007, La Trossa/Ellago, pàg. 68), títol que remet probablement al llibre *Imitació del foc* de Rosselló-Pòrcel. És un poema que qualificaria d'autobiografia fonda, quasi ultrapassant el subtítol que Nietzsche posa al seu *Ecce Homo*: «com s'arriba a ser el que s'és».

RECERCA DEL FOC

Cerco en llibres antics
en llengües radicals
veus fortes
que un dia anaren
a multituds vitals,
i torno buit al dia
que se m'alça a la sang.
La veu no pot,
la llengua brilla a claps.
No puc haver-me en veu
per a tant poble meu.
No puc lligar-me

de a mi a mi
i dir
-prò val.

Moltes i diverses són les veus amb què exercita la seva pròpia veu, amb què hi guanya força. Les més pròximes, Maragall, Foix, Riba, Rosselló-Pòrcel i la de Verdaguer, que no para. Veus que poden ser fins i tot forces d'atac contra aquells que es van riure d'elles amb el pretext de la modernitat i de la universalitat, aquells que, per ignorància militant i perversa, deien que tots aquests noms eren representants d'èpoques passades. Ell els pren per fer-ne una invectiva contra una actitud que, si en aquells anys s'engalonava amb medalles com gauche divine i ismes diversos, després es va maquillar amb cosmètics més enganyababaus com babelisme i, darrerament, multiculturalisme. Hi ha un poema en què aquesta posició d'en Segimon, justament bel·ligerant, es fa palesa. Té per títol «Totes les veus cridaven viafors!».

Val la pena llegir-lo perquè mostra un component no gens marginal de la seva poesia: el compromís civil, i dic civil per evitar termes massa carregats d'equívocs i malentesos. Al mateix temps, llegir-lo servirà per veure dues coses: una, com sota el multiculturalisme de moda s'hi amaga, entre d'altres, un interès partidista no pas dialogant i progressiu, sinó obtusament regressiu. Una altra, com el poeta hi replica amb les pròpies armes, les armes que li proporcionen altres «veus fortes» que «retrunyen» (Nietzsche) més enllà de la veu que li és pròpia, la seva llengua. És aquest segon aspecte el que voldria destacar perquè eleva el volum i la potència de la seva veu, i és el que veurem, després de llegir el poema.

Però abans de fer-ho, i precisament pel que acabo de dir, és necessari tenir ben present el que ell mateix posa a peu del poema com a nota aclaridora. Una nota que consta de dues parts. La primera diu així: «*Viafors!* És la forma antiga de *viafora!*, que ha derivat en els sentits divergents de *fora!* i *socors!*» Tot seguit la segona, que, perquè al poema s'hi insereixen tres versos de Shelley, en anglès, en dóna la traducció: el primer: «Que el deure i el desastre et menin a la solitud altra vegada!», i, el segon, «Totes les veus criden “a fora”!». Hi ha encara una altra citació, també en anglès, de la qual diu que no en recorda l'autor: «floten i corren / com una joia corporalitzada la cursa dels quals tot just ha començat».

TOTES LES VEUS CRIDA VEN VIAFORS!

Es rigueren d'En J. V. Foix,
rialles grasses, sense estremiment
de flors al campanar,
sense diable al tombant de la plaça.
Duty and dereliction guide thee back to solitude!

D'en Riba, home de plors en ira,
que estima els déus que creixen
quan acreixen, en Riba sense bous, amb grecs
que esbotzen Caps de Creus, balconada d'albes,
sense rossinyols que float and run
like an embodied joy whose race is just begun.
D'ells i dels Verdaguers que floriren
diran: The time is past! Every voice cries «Away!»
És fàcil de parlar, sentir-se és impossible:
totes les veus cridaven viafors! I no ho sabien.

Les «veus fortes» han d'ajudar a contrarestar els atacs *de tota mena d'escamots i esquadrons d'assalt*, oficials o no, contra l'interès públic, general. És el que l'empeny a «cercar»-ne el so, la paraula arreu del món i al llarg de les èpoques. I és inexcusable d'esmentar-ne només alguns, que no són només pràctiques de traducció. Des de dos llibres de l'Antic Testament (*Saviesa i Eclesiàstic*), passant per *Les noces del Cel i l'Infern*, de William Blake (Llibres del Mall, 1981), i *Me-Ti o Llibre dels canvis*, de Bertold Brecht (Empúries, 1984), fins a les *Versions de Poesia Antiga* (Ed. 62/Empúries, 2002). Són «versions» que acaben sent «recreacions» i, més i tot, que en dues de les veus més fortes, Píndar i Shakespeare, s'avenen al pudor respectuós d'«aproximacions» (Píndar) o a la rèplica admirada de «contraexultacions» (Shakespeare).

Justament per això, el comentari presentació d'un llibre de poemes no és pas un aspecte secundari dins el conjunt d'una obra. Seria més just i exacte dir que és una prolongació necessària i complementària de l'eix d'una vida fixada en la poesia. De fet, és en els comentaris sobre la poesia d'altres poetes on un poeta, com Serrallonga, sol trobar l'ocasió idònia per explicar-se i explicar la seva pròpia poesia.

Ell s'explica explicant Vinyoli i Foix. Tocant a Foix, s'ajusta a seguir un senyal que molt sovint se sol passar per alt o, en tot cas, a donar-hi un cop d'ull ràpid, podríem dir, desatent. (Però això no és res més que una marca d'aquests temps, quan tothom té ben après que la comoditat és la cosa principal, que la facilitat i la rapidesa són la més altra nota d'intel·ligència i, sobretot, que la mínima necessitat de reflexió és el màxim requisit de confort i benestar). Aquest senyal són els epígrafs que, precisament, Foix posa com a indicadors no pas del camí que previsiblement alguns o molts agafaran per entrar en uns poemes que no es donen de cop amb les portes ben obertes. Són els que posen en camí pel bon camí. En aquest sentit, són també la preparació per no perdre's d'entrada en un terreny força reservat. I per això no és mai mal vingut algú que en coneix els topants. Algú com en Segimon. Valgui aquest apunt per indicar la rigorosa

finor i l'escrupolosa atenció amb què emprèn el diàleg amb aquests llibres, amb aquests poetes.

Tanmateix, si l'element polític, això és, històric, està en joc en *Les Irrerals Omegues*, ho està en el camp de la poesia en tant que art, en tant que recurs per dir-ho, no pas amb el baladreig i la gesticulació amb què se solen debatre públicament els interessos col·lectius, sinó amb la reserva prudent i reflexiva que convé a la seva importància. No és l'acció desfermada per una consigna imperial i imperiosa que exigeix i imposa una obediència cega, sinó que és la labor que opera i actua al revés de la manera d'obrar i actuar el poder i les seves emfàtiques proclames. És una paraula que realitza la força del possible en el seu clam reticent, que no és ni mut ni mancat de potència. En la retenció de no abocar-se de cop i de cap en la immediatesa dels esdeveniments, l'atenció ni es nega en l'aclaparament mesell ni s'estavella en la reacció impulsiva.

En el cas concret de *Les Irrerals Omegues* és un procediment semblant al que ha aplicat també als epígrafs de *Sol, i de dol* el que tot seguit segueix arran d'un altre senyal. És fixar-se en l'anotació que ancora, o no, en l'espai i el temps cada poema, cada Omega. No solament això li obre la vista a la singularitat de cada poema, sinó que li fa abastable l'ampli panorama que es lliura com a conjunt. Que això és decisiu es pot comprovar fent un exercici: llegir un poema a l'atzar sense tenir en compte l'anotació temporal i espacial. Potser excepte algunes imatges rutilants i unes sonoritats contundents el poema no deixarà anar cap perfil definit ni cap narració consistent. Només a partir d'aquest senyal, la data i el lloc, el poema comença a fer-se entenedor. I només un cop aplegades totes les anotacions, no tan sols cada poema, cada Omega, s'entén sinó que es *comprèn*. És a dir, que cada poema integra, sense estridències, la seva singularitat en el conjunt general. Llavors s'abasta amb la mirada la sinuositat del terreny, la topografia de la «Contrada Oferta», com diu Foix al poema que tanca *On he deixat les claus...* Amb *Les Irrerals Omegues*, Foix, com un topògraf del temps, ressegueix en persona els cims i les fondalades d'aquesta Contrada. Traça els signes d'uns anys decisius de la història de Catalunya.

El mèrit de Segimon Serrallonga és haver trobat un fil per enfilar el personalíssim devessall d'imatges característic dels poemes de Foix dins el marc comú d'una peripècia col·lectiva. Es fa possible, així, no tan sols esplaiar-se en la suggestiva riquesa de cada composició, de cada poema, sinó també i sobretot bategar vivament immersos en uns esdeveniments de cap manera ni anecdòtics

ni arqueològics. Com molt bé diu: «Deixant de banda els poemes extrems (els de 1922 i el de 1944-1948), els poemes de *Les Irrerals Omegues* agafen del setembre de 1930 al 1939: tot un cicle històric que comprèn: Pre-República – República – Guerra i Revolució – Ocupació».

Es pot veure amb això que m'he centrat sobretot en un vessant de l'obra de Segimon Serrallonga cenyint-me a la limitació que m'imposa el seu estudi previ sobre *Les Irrerals Omegues*.

Per això, per acabar, escau retre-li un homenatge especial amb una mostra d'un altre vessant de la seva poesia, un vessant, però, molt afí al que acabem de veure. Aquest es fa palès sobretot en el seu primer llibre, un llibre que, com ha estat prou remarcat pels seus estudiosos, va passar molt inadvertit: *Eixarms* (Barcelona, 1974, Lumen). Un llibre de múltiples ressonàncies, siguin, entre d'altres, Catul o Ferrater, o, ja al títol, els *Charmes* de Paul Valéry. El poema escollit ara és un dels més breus, que es pot llegir com una invectiva general, com un conjur «malèfic» contra la tan profusa vanitat, o com un «dard» (Nietzsche) personal. Es titula *PETIT EIXARM per a desbaratar un poeta petit molt desficiat pel seu nom i consegüentment famós*:

Sobrevingut:
si et treus l'engrut
no brillaràs.
Bregós i astut
fas versos clars
perquè ets un brut.
Si et treus l'engrut
no brillaràs.

Moltes gràcies.

Manel Carbonell.

Casino de Vic, 22 de gener del 2026.